

(/)

🏠 (/) > Diverse (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Tolkien og det mytiske Jylland

← [Forrige artikel \(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie)

Tolkien og det mytiske Jylland

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 70

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [https://www.historie-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/tolkien-og-det-mytiske-jylland)&title=)

Casper Clemmensen

Tolkien og det mytiske Jylland

Illustreret af Esben Hanefelt Kristensen. Hovedland. 330 kr.

Af *Kresten Søe*

En søgen efter en oprindelig angelsaksisk identitet fører til Jylland

Vidste du at J.R.R. Tolkiens værker næst efter bibelen og koranen er verdens mest læste bøger? Endnu færre herhjemme ved derudover, at disse værker for en stor dels vedkommende har en tilknytning til Jylland. Begivenhederne her cirka 400 år e. Kr. har nemlig haft skelsættende betydning for både dansk og angelsaksisk historieskrivning. Her og i de følgende århundreder skete der en sammensmeltning i form af en jysk udvandring til Kent, der efter et par afgørende slag resulterede i et langvarigt jysk herredømme i det østlige England. Et herredømme, der ikke bare satte sig tydelige kulturelle spor i landsdelens stednavne og lovgivning, men så langt frem som ved Vilhelm Erobrerens sejr i 1066, gav Kent særstatus.

Det kan lyde som en konspirationsteori. Men Tolkiens forskning med at genskabe en oprindelig angelsaksisk identitet, er for længst accepteret og fremstår velbeskrevet i England som en del af en fælles dansk-engelsk historisk og mytologisk arv.

Tolkiens historisk/ lingvistiske forskning for første gang på dansk

Den spændende baggrundshistorie tages her for første gang op på dansk af historikeren Casper Clemmensen i en bog, der sideløbende samtidigt fremstår som en biografi over Tolkien som menneske, forfatter og - ikke mindst - hans status som lingvistisk geni, kildeanalytiker og historisk forsker.

Det er der kommet et både særdeles interessant og spændende værk ud af i form af en redegørelse for Tolkiens indgående og banebrydende forskning og dennes rødder til den tidlige danske sagnhistorie. Hertil kommer fx henvisning til stednavne, gudetro og mytologi og disse elementers optræden både i Tolkiens hovedværker og hans faglige historiske forskning.

Yderligere sammenholder Clemmensen på den litterære front en række gennemgående historiske træk og fx jyske stednavn fra fx Aarhusbugten og danske myter og sagnhistorie med begivenheder og personer i fx Hobitten og Ringenes Herre.

Esben Hanefelt. Edith danser i midsommersolen. og bringer lyset tilbage til Tolkien

Forskningen, der blev til bøger og sagn til historisk virkelighed

Tilknytningen mellem England og Jylland som elementer i en angelsaksisk forhistorie og oprindelsesmyte er bestemt ikke ny. Tolkiens forskning her har jfr. bogens digre afsnit med noter og kildehenvisninger været genstand for videreforskning i England i årevis. Men der foreligger som nævnt først nu en detaljeret dansk udgivelse i emnet - og Clemmensens værk har yderligere her en oversættelse til engelsk i vente.

Ideen fandt næring hos den unge Tolkien, da han som ung officer søgte en eksistentiel mening under de meningsløse slagterier i skyttegravene ved Somme 1916.

Udgangspunkt var her et ønske om genfindning af en kollektive bevidsthed om den egentlige oprindelige angelsaksisk identitet, der syntes historisk fortrængt efter Vilhelm Erobreren og normandernes erobring.

Som så mange andre vendte den unge Tolkien nedbrudt hjem fra rædslerne dybt traumatiseret af granatchock. Men takket være støtte fra sit livs kærlighed, Edith, med hvem han fik sine fire børn, genvandt han troen på livet og vendte sig igen mod forskning og lingvistik. Skelsættende her blev soldansen, hvor Tolkien fik livsmodet tilbage ved at iagttage Ediths dans i midsommersolen.

Edith blev hans muse, og de mange stærke kvinder i hans fortællinger ses tydeligt inspireret af hende.

Med inspiration fra de myter og sagn, han analyserede i sin forskning, skabte Tolkien historier, han først fortalte for sine børn og som senere blev til de kendte bøger om fx hobitten og trilogien om ringenes herre.

En genopdagelse af en fælles jysk-angelsaksiske fødselsfortælling i Beowulfkvadet

I en banebrydende lingvistisk nytolkning af Beowulfkvadet opnåede Tolkien endelig det eftertragtede gennembrud med hensyn til den forsvundne angelsaksiske identitet. Et arbejde der bragte ham dybt ind i Jyllands forhistorie og de første århundreders magtkampe, der her bølgede mellem de jyske konger og danerne (Lejrekongerne på Sjælland).

Indledningvis endte danernes første erobringsforsøg - en landgang ved Vejle - med et knusende nederlag, hvor den sjællandske hær 200 år e Kr. blev udslettet og dens udstyr og våben af den sejrende jyske hær blev ofret til guderne og først her i vor tid genfundet i Illerup Ådalen ved Skanderborg.

200 år senere lykkedes det danerne at splitte jyderne blandt andet ved strategiske giftermål. Jyderne måtte erkende at slaget var tabt og valgte ledet af brødrene Hengest og Horsa at udvandre og med slægt og ligesindede familier at slå sig ned i Kent med den jysk/nordiske skat af myter, guder og sagn i bagagen.

Takket være en knusende sejr over kelterne i slaget ved Crayford fik Hengests jyder fast fod i det frugtbare østlige England, hvor deres tilstedeværelse herefter satte sig varige spor i fx kultur, lovgivning og stednavne.

Esben Hanefelt. Sejren ved Crayford, som sikrede Hengests jyske rige i Kent

Et overbevisende stykke forskningsarbejde med udgangspunkt i tidlig dansk historie

Ud fra sin forskning og lingvistiske studier lykkedes det J.R.R.Tolkien at skabe en fascinerende rekonstruktion i form af en sammensmeltning af den tidlige jyske og angelsaksiske historie i folkevandringstiden før vikingerne. Forskningen kæder fx ikke bare fundene i Illerup Ådal sammen med de interne danske magtkampe, men de indgående undersøgelser blottelægger også en række kerner af reel historisk sandhed i den fælles danske sagnskat hos fx Saxo.

Tolkien står her for en enestående historisk rekonstruktion ud fra en bred sammenlignende nyfortolkning af det ældste skandinaviske kildemateriale fra det finske Kalavalla over de islandske sagaer til den nordiske mytologi og de mange eksisterende danske kongesagn.

Herved sammenstykket, udbygges og bekræftes via en række kilder og kildefragmenter en nyfortolket historieskrivning, der ved sammenligning og fx arkæologiske iagttagelser uddrager det historiske kærnestof og forvandler kvad og sagnpersoner til reelle begivenheder med agerende stormænd konger og krigere.

Konklusion og målgruppe

Er bogen så svær, abstrakt og videnskabelig, som denne anmeldelse kunne antyde? Nej, faktisk langt fra hvad jeg selv frygtede i netop den henseende.

Den kan tilegnes uden vidtgående kendskab til Tolkiens værker og på en baggrund suppleret med et grundlæggende kendskab til Saxo, nordisk mytologi og den tidlige danmarkshistorie.

Jeg læste med stigende fascination ud fra en jysk grundlæggende "kan det nu passe" indstilling. Men jeg måtte her hurtigt overgive mig til fremstillingens valide faglige argumentationer, de mange noter og de sammenhænge og brikker, der gang på gang faldt overbevisende på plads mellem hinanden.

Værket virker i den grad overbevisende i sin tolkning med sammensmeltning af den tidlige danmarkshistorie i samspillet med en angelsaksisk forhistorie med de jyske brødre Hengest og Horsa som oprindelige grundlæggere af det angelsaksiske England. På den måde udgør begivenhederne også et spændende stykke supplerende Danmarkshistorie, der ikke hidtil ses inddraget i den officielle danske historieskrivning.

Bogen er fascinerende og velskrevet og dertil med sit righoldige apparat af noter, kilder og henvisninger også ret så overbevisende fagligt formidlet.

Hertil kommer, at de mange s/h samtidsfotos på den faglige side er fint suppleret af Esben Hanefelts smukke illustrationer, der rammer den perfekte Tolkien atmosfære, og herved bidrager til at gøre bogen til en samlet både visuel, mytologisk og historisk/litterær øjenåbner.

Endelig skal Clemmensen herfra have ros for - i modsætning til en del af sine kolleger - at gøre sig umage med formidle bredt i både abstraktionsniveau og sprog frem for udelukkende desangående at sigte på sine egne fagfæller.

[Historie-online.dk, den 22. juni 2022]